

**SAYIN DEVLET BAŞKANIM,
MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİNİN SAYIN ÜYELERİ,
DANIŞMA MECLİSİNİN SAYIN BAŞKANI,
SAYIN BAŞBAKAN
YÜKSEK YARGI ORGANLARININ SAYIN BAŞKANLARI,
BAKANLAR KURULUNUN SAYIN ÜYELERİ,
SAYIN KONUKLAR VE DEĞERLİ MESLEKTAŞLARIM.**

Büyük Türk Ulusu adına adalet dağıtma görevini yerine getirmekte olan mahkemelerimiz yasal tatil süresi bittiğinden bugün yeni çalışma dönemine girmiş bulunuyorlar. 1982 -1983 Adalet Yılına Yüce Türk Ulusu'na hayırlı ve uğurlu olması dileğiyle açıyorum. Toplantımıza onur verdiğinizden dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Yeni Adalet Yılına girerken geçen yıl içinde sonsuzluğa göçen Hâkim ve Cumhuriyet Savcılarına ve diğer adalet görevlilerine Tanrı'dan rahmet diler, aziz anıları önünde saygıyla eğilirim.

Her yıl birkaç seçkin arkadaşımızı topluluğumuzdan uzaklaşmak zorunda bırakan yaş sınırı hükümleri, bu yıl da bizi bir kısım meslektaşlarımızın çalışma ve yardımından yoksun bırakmıştır. Bazı arkadaşlarımız da kendi istekleriyle emekliye ayrılmışlardır. Gerek Yargıtay toplumundan, gerekse hâkimliğin çeşitli kademelerinden emekliye ayrılan bu arkadaşlarımız görevlerinin önemini ve büyüklüğünü bir an gözönünden ayırmaksızın, hukukun üstünlüğü ilkesine bağlı kalarak, tam bir özveri ve şaşmaz bir doğrulukla meslek hayatlarının sonuna erişmişlerdir. Bu hizmetten ayrılmaları doldurulması güç boşluklar meydana getirmiştir. Kendilerini takdir duyguları ve saygıyla selâmlar, bundan sonraki yaşamlarında sağlıklı, mutlu ve uzun ömürler dilerim.

HUKUK DEVLETİNDE YARGI GÜCÜ

Adalet, toplum hayatının ve insan mutluluğunun vazgeçilmez koşuludur. Adalet Mülkün Temelidir" ilkesi yüzyıllarca önce söylenmiş ve bugüne kadar gerçekliğinden hiç bir şey yitirmemiştir. En ilkel toplumlarda bile kendisini hissettirmiş olan adalet duygusu insanlığın ortak malıdır. "Toplum yaşamı adaletle sonsuzlaşır, adaletsizlikle yıkılır diyenleri tarih daima haklı çıkarmıştır. Gerçekten adaletsizlik kadar hiç bir şey toplumları huzursuzluğa düşüremez ve insanlara ızdırap veremez.

Tarih boyunca adaletsiz ve haksız bir yönetimin ayakta kaldığı görülmemiştir, insanlığın en büyük ızdırabı daima haksızlıktan doğmuş, büyük yıkıntılara hemen daima haksızlık ve adaletin iyi dağıtılmamış olması neden olmuştur.

Topluluğun ve fertlerin varlığını sağlayan, ilişkilerini düzenleyen kuralların hakkaniyet ve adalet esaslarına dayanması, bunların gerçeğe uygun biçimde ciddiyet ve süratle uygulanması, yaptırımların titizlikle yerine getirilmesi, şüphesiz ki ulusları iyiye ve refaha götürür.

Devletlerin en esaslı görevlerinin adalet dağıtma işi olduğu yüzyıllardan beri değişmeyen bir gerçek olarak yaşamaktadır, insanlık tarihinde özgürlük, devletlerin adalet için en çok güvence sağlamalarıyla korunabilmiştir.

Bir Alman atasözünde "Ülke yalnız adaletle ebedileşir ve adaletsizlikle yıkılır"

dendiği gibi, Ömer Hayyam "Adalet kâinatın ruhudur", Alman Filozofu Kant "Eğer adalet kaybolursa insanların dünyada yaşamalarının anlamı kalmaz", Hükümdar Timur "Bir ülke kılıçla alınır ama adaletle elde tutulur", Konfüçyus "Adalet kutup yıldızı gibidir. Hep yerinde durur ve geride kalan her şey onun etrafında döner" demişlerdir.

Büyük Atatürk ise adalet ve yargı kavramının önemini "Milletlerin yarı hakkı bağımsızlıklarının birinci şartıdır. Yargı erki bağımsız olmayan bir milletin devlet halinde var olması kabul olunamaz" sözleriyle daha anlamlı ve çarpıcı bir biçimde dile getirmiştir. Demek ki, yüzyıllardan beri edindikleri deneylerle bugün insanlar, adalet dağıtma işini devlet işlerinin en yücesi saymaktadırlar.

Hak ve adalet duygusu tarihi boyunca büyük Türk Ulusu'nun benliğinde ve bilincinde var olmuştur. Türk Tarihi parlak adalet örnekleriyle doludur. Onu Büyük Ulus yapan da odur. Özgürlük ve bağımsızlık aşkı, vatan ve bayrak sevgisi, onur ve namus duygusu gibi adalet duygusu da bizim için yüksek ve kutsaldır.

Bugünün demokratik hukuk devleti; yasama, yürütme ve yargı erklerinin dengeli şekilde ayırımı esasına dayanır. Bu güçlerden hiçbirinin diğerine egemen olması düşünülemez. Devletin üç ana temel organı olan bu güçlerin tam bir uyum içinde çalışmalarını sistemin sağlıklı işlemesinin önde gelen koşuludur.

Çağdaş Anayasalara konulan temel hükümler ve kabul edilen kuruluşlarla bu dengenin bozulmamasına özen gösterilmiştir. Örneğin; kanun yapmak gibi geniş yetki sahibi bulunan yasama meclislerinin tasarruflarının temel kurallara uygunluk derecesini denetlemek için Anayasa Mahkemeleri, yürütme erki organlarının işlem ve eylemlerini kontrol etmek üzere idare Mahkemeleri kurulmuştur.

Eski dönemlerde hükümlerlik hakkının gereği olarak yargı görevi bizzat hükümdarlar tarafından yerine getirilmekte iken adalet işlerinin çoğalmas ve bunların bilim ve uzmanlığa ihtiyaç gösterdiğinin anlaşılması üzerine sonraları bu görev bağımsız mahkemelere verilmiştir. Yürürlükteki Anayasamız da bu görevin bağımsız mahkemeler tarafından yerine getirilmesini öngörmüştür.

Anayasamızın 132 ve sonra gelen hükümleri uyarınca, Devletin yargı yetkisini Ulus adına kullanan hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna, hukuka ve vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler.

Hiç bir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.

Görölmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclislerinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz. Yasama ve Yürütme Organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadırlar; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.

Hâkimlerin atanmaları, hakları ve ödevleri, aylık ve ödenekleri, meslekte ilerlemeleri, görevlerinin veya görev yerlerinin geçici veya sürekli olarak değiştirilmesi, haklarında disiplin kovuşturması açılması ve disiplin cezası verilmesi, görevleriyle ilgili ^uçlarından dolayı soruşturma yapılmasına ve yargılanmalarına karar verilmesi, meslekten çıkarmayı gerektiren suçluluk veya yetersizlik halleri ve diğer özlük işleri mahkemelerin bağımsızlığı esasına göre düzenlenir.

Böylece Türkiye Cumhuriyeti Anayasası mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlerin teminatı esasını benimsemekle, Türk hâkimi önünde hak iddia eden herkesin hakkını en kutsal ve en dokunulmaz bir güvenceye bağlamıştır.

Anayasamızda ve çağdaş anayasalarda hâkimlere bağımsızlık ve güvence tanınması, toplumda yaşayan insanların haklarından emin olmaları, gelişmeleri ve demokrasiden gereği gibi yararlanmaları amacını gütmektedir. Yoksa bu güvence hâkimin kendisine tanınmış bir ayrıcalık değildir.

Hâkimin bağımsızlığı atama işlemiyle başlar. Örneğin, eğer atamayı yürütme organı yapıyorsa, hâkim "tercihlerini" kendisi için kullananların "mutemet adamı" olur. Yine yürütme organı hâkimi emekliye ayırabiliyorsa, yerini değiştirebiliyorsa, ceza verebiliyorsa, hâkim baskı altında tutulabiliyor demektir. Bu gibi durumlarda hâkimin bağımsızlığından sözedilemez.

Hâkimi güvenceden ve bağımsızlıktan yoksun kılmak, güvenceyi zedeliyecek, bağımsızlığı giderecek hükümler getirmek; güvenceyi ve bağımsızlığı kötüye kullanan tek tuk hâkimin varlığına katlanmaktan çok daha sakıncalı ve hatta tehlikelidir.

Öyle ise yeni Anayasada temel tercih olarak hangi sistem kabul edilirse edilsin, yargının bağımsızlığını ve denetimini kısacak ve onu yasama ve yürütmeye bağımlı kılacak her türlü düzenlemeden kesinlikle kaçınılmalı ve hâkimin görevlerini herhangi bir endişeye kapılmadan yapabilmesini sağlayacak hükümler getirilmelidir. Hâkime böyle bir güvence sağlanmazsa bağımsızlığın anlamı kalmaz.

Hâkim güvencesi ve hâkim bağımsızlığından sözettiğimiz 2461 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanunu, 2556 sayılı Hâkimler Kanununda değişiklik yapan ve bu Kanuna ek ve geçici maddeler ekleyen 2462 ve 2661 sayılı Kanunlar ile yeni Anayasa tasarısı üzerinde durmadan geçemeyeceğim. Bu Kanunların ve Tasarının bazı hükümleri hâkim bağımsızlığı ve güvencesi ilkesi ile bağdaşmamaktadır. Bu hükümler, hâkimlerin bir ölçüde yürütme erkine bağlı olarak çalışacakları anlamını taşımakta ve siyasal iktidarlara yargının kararlarını etki altına alma olanağını sağlamaktadır. Bunun ne büyük sakıncalar doğuracağını açıklamaya gerek yoktur.

Silâhlı Kuvvetler yönetiminin iyi niyetinden ve tarafsızlığından kimse kuşku duymamaktadır. Bugün gerek Devlet Başkanı, gerek Adalet Bakanı siyasal etki alanının dışındadırlar. Duyulan kuşklar ve kaygılar şimdiki yönetim için değil, gelecek dönemlere ilişkindir.

Gerçekten, demokratik düzene geçildiğinde siyasal bir makamın temsilcisi olan Adalet Bakanının siyasal etkiler dışında kalamıyacağı kuşkusu ister istemez duyulacak ve kişisel veya siyasal amaçlı tasarruflara, haksız işlemlere ve kararlara yolaçılabilecektir.

Onun için, Devletin yeni baştan kurulmakta olduğu bu çetin ve tarihi dönemde hâkimlerin bağımsızlığı ve güvencesi kendi kendilerini yönetmesi ilkesinin benimsenmesi ile mümkün olabileceği gözetilerek, yeni Anayasaya her düzeydeki yargının bağımsızlığını kesinlikle koruyacak biçimde hükümler konulmalıdır.

YARGITAY VE MAHKEMELERİN ÇALIŞMASI

Her yıl nüfusumuzun hızla çoğalması, ekonomik ve sosyal ilişkilerin artması, hızlı kentleşme, toplumsal hayatın gittikçe karmaşık bir nitelik alması, anlaşmazlıkları çoğaltmakta ve hukuk açısından yeni iş ve davalara neden olmaktadır.

Bir önceki yıldan devredilen dosyalar ile birlikte 1981 yılında tüm hukuk ve ceza mahkemelerine gelen dava sayısı 2.680.346'ya ulaşmıştır.

Ülkemizde hâkim ve C. Savcısı kadrosunun tamamı 6881'dir. Bu konuşmanın hazırlandığı tarihte, Adalet Bakanlığı'ndan alınan bilgiye göre, bu kadrolardan 1742'si açık bulunmaktadır. Bunlardan toplam 904'üne Yargıtay'da, Sıkıyönetim Mahkemelerinde, Askerî Yargıtay'da, Adalet Bakanlığı'nda görev verilmiştir. Böylece kürsüde çalışan ve yılda 2.680.346 davaya bakacak hâkim ve C. Savcısı sayısı 4235'dir.

Deneylerden elde edilen sonuca göre, normal olarak bir ağır ceza mahkemesi yılda ortalama 250, asliye ceza ve asliye hukuk mahkemeleri 500-750, sulh hukuk ve sulh ceza mahkemeleri de 1000 -1200 davaya bakabilmektedir. Oysa mahkemelere gelen iş sayısı bu rakamların çok üstündedir. Bir günde 40-50 hatta daha fazla davanın görüldüğü mahkemeler vardır.

Hukukî güven, hâkimlerin çabuk ve doğru karar vermelerinin sağlanmasıyla gerçekleşebilir. Hâkimlerden veya mahkemelerden yakınmak, suçlamalarda bulunmak hiç bir yarar sağlamaz. Aksaklıkları gidermenin tek yolu gerçekçi çareleri bulmak ve uygulamak yoludur.

Her yıl artan iş sayısını karşılayabilecek ivedi önlemlerin başında, hâkim yetiştirilmesi konusunda titizlikle ele alınıp bir plâna bağlanması gerekmektedir. Bunun için de her hâkime bir yılda düşecek ortalama normal iş sayısının ne olacağı ve bu esasa göre, bugün için kaç hâkime ihtiyaç bulunduğu, gelen işlerdeki artma oranının ne olduğunun ve bu oranla nüfus artışıdaki orana göre gelecek her yıl için kaç hâkime ihtiyaç olacağı bilimsel yollarla araştırılıp bulunması ve bu araştırmalar sonunda bulunacak sayıda yetenekli hâkimin her yıl iş başına getirilmesi için gerekli önmelerin bütün ayrıntılarıyla düşünülüp kararlaştırılması gerekir.

Değişen hayat ve çağ karşısında gerektiği kadar gelişme olanağı bulamamış olan Adalet Kurulu, kendisine düşen fonksiyonu gerektiği gibi yerine getirememektedir. Mahkemelere gelen iş sayısının yıldan yıla artması hâkimlerimizi altından kalkması çok zor bir duruma sokmaktadır. Baktığı davaların sayısının bir insanın gücüyle karşılanamayacak kadar çok bulunması yüzünden hâkimin iş yükü altında ezildiğinin yurttaşlar arasında yayılmış olması, onun kararlarının doğru olmadığı izlenimini uyandırabileceğinden, böyle bir durum kararlara karşı güveni sarsar.

Hâkimlerimizin büyük bir iyi niyet ve özveri ile çalışmaları bu ağır yükün altından kalkmaları için yetmemektedir, iş sayısının boyuna çoğalması, hâkim ve mahkeme sayısının ise bu oranda artırılmaması yüzünden davaların karara bağlanması gecikmektedir. Oysa, sür'atli bir yargılamadan yararlanmak insan için temel haklardan birisini oluşturmaktadır. Gereksiz ve yersiz gecikme haksızlığın giderilmesi olanağını ortadan kaldırmakta ve davaların gecikeceğine ilişkin bir inancın vatandaşlar arasında yaygınlaşması, hakkın yargı mercileri önünde aranmasından vazgeçilmesi ve hukuk dışı yollara başvurulması sonucunu doğurmaktadır.

Adalet, ancak sür'atle gerçekleşirse değer kazanır. Geç adalet tecellisi toplumda huzursuzluk yaratır ve adalete karşı olan saygı ve güveni sarsar. O halde, mahkemelerde ve adalet dairelerinde, işlerin uzadığından ve hakkın zamanında elde edilememesinden ötürü yapılan şikâyetleri ortadan kaldırmak için davaların uzamasını önleyecek ve az önce bir bölümüne değindiğim tüm önlemlerin bir an önce alınması

zorunludur.

Yargıtay'ın çalışmalarına gelince : 1981 yılında Yargıtay'a **155.224** hukuk, **67.544** ceza olmak üzere toplam **222.768** dava dosyası gelmiştir. Bir önceki yıldan kalan **16.716** dava ile birlikte **239.484'e** ulaşan işten, 227.774'ü sonuçlandırılmış, geri kalan **11.709** dava **1982** yılına aktarılmıştır. Bu durumda yıllık iş günleri gözetilerek yapılan hesaba göre her bir hukuk ve ceza dairesinde bir günde ortalama 45 dosya incelenmektedir.

Yargıtay'ın incelemesine sunulan dava dosyalarının sayıca çokluğu bu yüksek mahkeme hâkimlerinin nasıl yıpratıcı ve insan gücünü aşan bir çalışma düzeni içinde bulduklarını göstermektedir.

Yargıtay'ın, bu iş hacmi karşısında asıl görevi olan hukuk yaratma işini gereği gibi yerine getiremeyeceği düşünülebilirce de iftiharla söyleyebilirim ki Yüce Mahkememiz bu görevini de en iyi bir biçimde gerçekleştirmek için büyük çaba göstermekte ve başarılı olmaktadır. Birçok bilimsel eserlerde Yargıtay içtihatlarının benimsenmesi ve bu içtihatlarla atıflar yapılması da bu görüşümüzü doğrulamaktadır.

Yeni Anayasa Tasarısının 191. maddesine göre, Danıştay Başkanı, Başkanvekilleri ve Daire Başkanları kendi üyeleri arasında üye tam sayısının salt çoğunluğu ile seçilirler. Halen yürürlükte bulunan 1730 sayılı Yargıtay Kanununun 32. maddesinde de Yargıtay Başkanı, Başkanvekilleri ve Daire Başkanları seçimleri için benzer bir hüküm yer almış ve yıllardanberi uygulanmaktadır. Tasarının 188. maddesinde ise, sadece Yargıtay Birinci Başkanının, kendi üyeleri arasından üye tam sayısının salt çoğunluğu ile seçileceği, Başkanvekilleri ve Daire Başkanları seçiminin kanunla düzenleneceği öngörülmüş ve böylece hiçbir neden yok iken bu iki Yüksek Mahkemenin Başkanvekilleri ve Daire Başkanları seçimleri bakımından bir farklılık meydana gelmiştir.

Bu itibarla Tasarının 188. maddesinde değişiklik yapılarak Yargıtay Başkanvekilleri ve Daire Başkanlarının da üye tam sayısının salt çoğunluğu ile seçilmesinin kabul edilmesi halinde, bu iki hüküm arasında uyum sağlanmış olacaktır.

HÂKİMLERİN YETİŞTİRİLMESİ

Bugünkü yöntemle iyi hâkim yetiştirildiğini ileri sürmek gerçekte bağdaştırılamayacak bir iyimserlikten öteye geçemez. Yargı denetimi yapan bir Yüksek Mahkeme olarak hergün karşılaştığımız mahkeme kararları bunu göstermektedir.

Bilinen ve uygulanan biçimi ile bir veya iki yıllık staj süresinin artık hâkim ve Cumhuriyet Savcısı yetiştirmek için yeterli bulunmadığı anlaşılmıştır.

Hukuk bilimi gerçek ve tüzel kişiler arasındaki sorunlara yöneldiği için uygulama yanı ağır basmaktadır. Sosyal, ekonomik ve teknolojik gelişme ve değişme hızından kaynaklanan sorunlara çözüm getirebilmek, bir hâkimin teorik yetişmenin yanı sıra, pratik alanda da yetiştirilmesi ve bir yandan da meslek içi eğitime önem verilmesi kaçınılmaz duruma gelmiştir. Öyle ise staja başlarken yapılacak bir seçmenin ve sınavın zorunlu olduğunu kabul etmekle beraber, staj şekil ve süresinin alışılmış biçimden kurtarılarak, örnekleri başka ülkelerde çok yıllar önce kurulmuş özel eğitim merkezlerinde sürdürülmesi ve çağın gerçeklerini, çeşitli bilim dallarını kapsayan uygulamalı bir eğitimden sonra hâkim olabilme hakkının verilmesi gerekir.

HÂKİMLERİN MALİ HAKLARI

Özgürlükçü parlamenter demokrasiyle yönetilen devletlerin ayırıcı özellikleri hukukun üstünlüğünü benimsemiş olmaları, başka bir deyimle hukuk devleti olmalarıdır. Hukuk devletinde ise vatandaşların hak ve özgürlüklerinin korunması bakımından güvence yargı mercileridir. Bu nedendir ki, ileri batı ülkelerinde hâkimlerin toplumdaki yerleri gözetilerek onlara diğer devlet memurlarının üstünde maaş ve ödenek verilmesi yoluna gidilmiştir.

Ülkemizde ilk ödenek 1947 yılında sadece hâkimlere verilmiştir.

Anayasamız da, hâkimlere yaptıkları hizmetin önemi, taşıdıkları manevi sorumlulukları gözeterek 134. maddesiyle diğer Devlet görevlilerinden ayrı biryer vermiştir. Bu maddede öngörüldüğü biçim ve anlamda, hâkimlerin maaş ve ödeneklerinin, hâkimlerin özlük işlerini düzenleyen Kanunda yer alması gerekir. Oysa, bilindiği gibi 1947 yılında yalnız hâkimlere sağlanan ek ödenek 657 ve 1327 sayılı Kanunlarla kaldırılmış, 657 sayılı Kanunun Ek Geçici 7 ve 8. maddeleriyle hâkim ve savcılarının aylıkları bu kanun içine alınmış ve Anayasanın ayrı bir anlam taşıyan bu konudaki hükmü geriye itilmiştir.

657 sayılı Kanunun Ek Geçici 7. maddesine son çıkan 2595 sayılı Kanunun 14. maddesiyle eklenen fıkralar uyarınca hâkimlerin, ilgili kanunlarında gerekli düzenleme yapıncaya kadar ödenekleri, % 50'den % 75'e çıkarılmıştır. Bu artırma nisbî bir ferahlık getirmişse de yeterli olmamıştır.

Bu konuşmanın hazırlandığı tarihte mevcut 653 hâkim aday kadrosundan 430'u açık bulunmaktadır. Adaylık için az sayıda kişinin başvurması çok düşündürücüdür. Onun için hâkimliğe yararlı gençleri mesleğe çekebilmek, görevde bulunan hâkimleri dış yaşayışın çekiciliğine kapılmadan meslekte tutabilmek için yeterli ücret düzeyi sağlanmalıdır.

Yeni Anayasa Tasarısının 173. maddesinde, hâkimlerin aylık ve ödeneklerinin diğer özlük işleriyle birlikte mahkemelerin bağımsızlığı esasına göre kendi kanunlarında düzenleneceği öngörülmüştür. Tasarıda böyle bir hükmün yer alması memnuniyet vericidir. Ancak bu kanunun ne kadar süre içinde çıkarılacağı belirtilmemiştir. Az önce açıkladığım amaca ulaşılabilmesi için, Anayasaya konulacak geçici hükümlerle bu kanunun belirlenecek en kısa bir süre içinde çıkarılmasının uygun olacağı düşüncesindeyiz.

MEVZUATIN YENİDEN DÜZENLENMESİ VE

BAZI TEMEL KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI

Ülkemizde mevzuat kargaşası sürüp gitmektedir. Cumhuriyet döneminde çıkarılan yasa sayısı on bini aşmıştır. Cumhuriyet öncesi döneminden kalan ve halen yürürlükte bulunan yasalarla birlikte tüzük, yönetmelik gibi diğer hukuk kaynakları düşünüldüğü takdirde durumun korkunçluğu ortaya çıkmaktadır. Sayı bakımından bu çokluğun yanında, yapılan değişiklik ve eklemelerin sistemsiz ve belirli ilkelere göre gerçekleştirilmemesi de karışıklık ve dağınıklığı artırmaktadır. Bugün hangi yasaların yada hükümlerin yürürlükte olduğu, hangilerinin yürürlükten kaldırıldığını tesbit etmek bile kolay değildir. Bu nedenle, Türk Mevzuatının yönlendirilmesi, derlenmesi, ayıklanması ve yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Bu amaçla Bakanlar Kurulunun 14.8.1981 gün ve 8/3463 sayılı kararıyla yürürlüğe konulan "Türk Mevzuatının Yönetimi ve Yeniden Düzenlenmesi" projesinin uygulama esaslarının bir an önce

gerçekleştirilmesi büyük yararlar sağlayacaktır.

Bir kanun hükmü ölü kalmışsa, yürüyememişse, veya ihtiyaçları karşılayamıyorsa o hükmü kaldırmak veya günün ihtiyaçlarına uygun bir biçimde değiştirmek gerekir.

Temel Kanunlarımızdan olan Medenî Kanunda yıllardır hiç uygulama alanına geçmeyen ve bünyemize uymayan hükümler vardır. Örneğin; bu Kanunun aile şirketine ilişkin hükümleri, karı-koca mallarının idaresi usulleri, ipotekli borç senedi ve irad senedi, boşanmayı zorlaştıran hükümleri gibi hükümler Türk toplum düşüncesine ve ihtiyaçlarına uymamaktadır. Medenî Kanunda yer alan ve Kanundan doğan iştirak halinde mülkiyet hükümlerinin de bünyemize uymadığını uzun yıllar yapılan uygulama göstermiştir. Bu hükümler yüzünden mirasçılar paylarını yalnız başlarına satamamakta, satışını vadettikleri iştirak paylarını tapuda alıcı adına tescil ettirememekte, tüm mirasçılar birleşmedikçe veya miras şirketine temsilci atanmadıkça bu tür mallar için üçüncü kişiler hakkında dava açmak imkânından yoksun bulunmaktadır, intifa hakkı müessesesi de hak sahiplerine yarar değil zarar getirmektedir. Özellikle taşınmazların intifa haklarıyla yükümlü olarak satılması zorunluğ, alıcı bulma olanağını azaltmakta ve dolayısıyla mal tam değerini bulmadığından mirasçılar zarar görmektedir.

Medenî Kanunun yanısıra aynı ölçüde önemli olan Hukuk ve Ceza Yargılamaları Usulü Kanunları, Türk Ticaret Kanunu, Türk Ceza Kanunu gibi diğer temel Kanunların da ele alınması ve günümüzün koşullarına ve çağdaş gelişmeye uygun, kapsamlı bir kodifikasyon çalışmasının gerçekleştirilmesi uygun olacaktır. Ancak bu değişiklikler gerçekleştirilirken Atatürk ilkelerinden, hukuk devriminin temel ilkelerinden, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti anlayışından, insan hakları ve özgürlüklerinden, yargı bağımsızlığı gibi hukukun temel prensiplerinden herhangi bir gerileme olmamalıdır.

Hukuk düzeninin ve yasaların çağdaşlaştırılması, toplum ve çağ gelişmelerinin gereklerine uygun bir biçime sokulması; bir yandan kişilerin kendi aralarında ve devletle olan ilişkilerinde hakça bir hukuk düzeninin oluşmasını sağlayacak, öte yandan adaletin etkin, hızlı ve güven içinde gerçekleşmesi için gerekli ortamı yaratacaktır.

Şunu iftiharla ifade edebiliriz ki, temel kanunlarımızın bazı hükümleri toplumumuzun ihtiyaçlarını karşılayamayacak duruma gelmiş olmasına rağmen, Türk Hâkimleri değişen ekonomik ve sosyal koşullar karşısında kanunlarımızı, devrimci niteliklerini de koruyarak yeni koşullara uyacak biçimde uygulamışlar ve bunu sağlamak için yeni içtihatlar yaratmışlardır.

BİNA SORUNU

Adaletin mülkün temeli olduğu ilkesinden sık sık sözedilir. Fakat bu temelin nelere ihtiyacı bulunduğu düşünülmez.

Bugün hâkimlerimizin bir kısmı yaptıkları hizmetin kutsallığı ile bağdaşmayacak durumdaki konutlarda oturmak zorunda kalmaktadırlar. Özellikle bazı illerimize atanan hâkim ve savcıların oturacak ev bulamadıkları, her türlü olanaktan yoksun oldukları, buna karşılık bazı kuruluş mensuplarının lojman ve benzer kolaylıklardan yararlandıkları bilinen bir gerçektir.

Hâkim huzur içinde olmalı, oturduğu ve çalıştığı yer onur ve saygınlığına uygun bulunmalıdır. Bu durumun sağlanması için de elverişsiz bölgelerden başlanarak hâkim

konutları yapılmalıdır. Böylece hâkimin bir konut bulabilmek için şu veya bu kimseye başvurmak zorunda kalması ve bu yüzden tarafsızlığı konusunda şüphelerin meydana gelmesi önlenmiş olur.

Yurt düzeyinde adalet personeli için lojman yapımı ve bina satın alınması konusunda Adalet Bakanlığı'nın yürütmekte olduğunu öğrendiğimiz çalışmaları sevindiricidir. Sonuca daha kapsamlı ve hızlı biçimde varılabilmesi için bu çabaların artırılarak kısa bir zamanda bina sorununun çözümlenmesini beklemekteyiz.

Ülkemizin birçok il ve ilçelerinde adalet binaları yetersiz ve hizmetin saygınlığıyla bağdaşmıyacak durumdadır. Hâkimlerimiz derme, çatma binalar içinde, havadan, ışıktan yoksun bir halde ilkel araç ve gereçlerle çalışmak zorunda bırakılmışlardır. Bu kadar önemli ve kutsal bir görevi yapan kişilerin böylesine ihmal edilmiş olmaları çok üzüntü vericidir.

Çağdaş uygarlık düzeyine erişmiş bütün ülkelerde mahkemeler için Adalet Sarayları yapılmaktadır. Bir ülkede bu sorun hastahane sorunu kadar önemlidir. Beldenin Adalet Sarayı, o belde halkının en çok gurur duyduğu bir anıttır. Bu binalara girenler bir ibadet yerine girmiş gibi saygı duyarlar.

Adalet yapılarının çağdaş uygarlık gereklerine uygun durumda bulunmamasını bütçe olanaksızlığına bağlamak mümkün değildir. Zira, adalete göre çok daha önemsiz görev yapan bazı kamu kuruluşları lüks yapılarda çalışmaktadırlar.

Hâkimlerimizin çok kötü binalarda, kötü koşullar içinde çalışmak zorunda kalmalarının onlarda yarattığı ruhsal tepkiyi mutlaka gözetmek ve bir an önce çarelerini bulmak gerekir.

ADALETİN DİĞER SORUNLARI

icra memurları, diğer adliye memur ve kâtiplerinin meslekî bilgilerinin artırılması için meslek okulları açılması, gördükleri işin ağırlığı ve önemi gözetilerek onlara farklı maddi olanaklar sağlanması,

Cumhuriyet Savcılıklarına bağlı eğitilmiş "Adli Zabıta" örgütünün kurulması,

Her ağır ceza merkezinde bir adlî tabibin bulundurulması,

Hukuk kurallarının kodlandırılması ve sınıflandırılmasında, adlî sicildeki birikimin ortadan kaldırılması için sicillerin tutulmasında, içtihat ve mahkeme kararlarının tasnif ve özetlenmesinde bilgisayar sistemlerinin uygulanması,

Cezaevlerinde bulunan binlerce hükümlüyü yeniden topluma yararlı bir insan haline getirecek ve kendisini dışarda sosyal ve ekonomik yönden yetiştirecek, güçlendirecek önlemlerin alınması,

Adaletin başlıca çözüm bekleyen sorunları arasındadır.

Sayın Konuklar, Değerli Meslektaşlarım.

Tüm adalet sorun ve konularının bir adalet yılı konuşmasında ele alınması toplantının niteliği bakımından mümkün olmadığı gibi bu kısa zamana sığdıramayacağı da takdir buyrulur. Geçen Adalet Yılı konuşmasında sözünü ettiğim, fakat hale çözümlenememiş konulardan bir kısmını yine özet olarak tekrar ele almak gereğini duydum. Bu sorunların, önümüzdeki yıllarda çözümlenmesi ve bir daha dile getirilmesine gerek kalmaması umud ve inancı ile konuşmamı bitirirken, bugün kürsülerine çıkmış, adalet dağıtma gibi kutsal bir görevi yüklenmiş, büyük

özveri ve iyi niyetle çalışan, Atatürk ilke ve devrimlerinin koruyucusu ve en büyük güvencesi durumunda olan meslektaşlarımı sevgi ve saygıyla selâmlar, yeni yılın hayırlı ve başarılı olmasını dilerim.

Toplantımıza onur verdiğinizden ve beni sabırla dinlemek zahmetinde bulunduğunuzdan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarım.